

en Onderwerp Voortgang laaggeletterdheid en tussenrapportage alfabetisering

Steller R. Pos/J. Slagter

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 57 42 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk SZ13.3661995

Datum **13 MEI 2013** Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

In het najaar van 2010 zijn we van start gegaan met de uitvoering van het aanvalsplan 2010-2014 'Stadjers van A-Z'. In dit plan hebben we een aantal speerpunten benoemd in de bestrijding van laaggeletterdheid. In november 2012 heeft uw raad de motie Alfabetisering aangenomen waarin u ons verzoekt een tussenevaluatie op te stellen van in ieder geval het onderdeel 'alfabetiseringscursussen voor volwassenen'. De bij deze brief gevoegde voortgangsrapportage is de uitwerking van die motie. In deze rapportage gaan we - zoals u in de motie had gevraagd - ook in op de ontwikkeling van de andere taalvoorzieningen in de afgelopen periode, de raakvlakken met het nieuwe armoedebeleid en de stand van zaken in 2013.

De afgelopen jaren hebben we verschillende activiteiten ingezet ter bestrijding van laaggeletterdheid. De nadruk bij die activiteiten heeft met name gelegen op de volgende onderdelen:

1. Het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen en jongeren. Deze activiteiten hebben een sterke relatie met onderwijskansenbeleid.
2. De aanpak van laaggeletterdheid onder volwassenen via signalering en ondersteuning via taalcursussen.

In de tussenrapportage concluderen we op hoofdlijnen dat de voorgenomen activiteiten tot nu toe voor een belangrijk deel zijn opgepakt, maar tegelijk dat ook nog niet alles van de grond is gekomen.

In dezelfde periode zijn de rijksmiddelen voor taalvoorzieningen sterk teruggelopen. Om het aantal cursussen taalondersteuning toch op niveau te houden hebben we in de afgelopen jaren deze daling van educatiemiddelen grotendeels opgevangen door extra inzet vanuit middelen voor inburgering en re-integratie.

In 2013 is het educatiebudget nog verder gedaald. Dit als gevolg van een veranderde financieringssysteem van het Rijk. Het bedrag dat we in 2013 voor educatie ontvangen is nog minder dan waar wij in het najaar van 2012 van uit gingen. In april 2013 heeft u hierover een brief ontvangen.

Door de afname van de middelen binnen het participatiebudget zijn we op dit moment niet meer in staat het aantal cursussen met taalondersteuning op het huidige niveau te handhaven, zoals we in eerder in het plan als ambitie hadden opgenomen. Vanwege de financiële positie van de gemeente en het principe om specifieke kortingen door te geven aan de sector, komen wij niet met een voorstel om deze korting te compenseren met gemeentelijke middelen.

Wel zullen we bezien wat de betekenis kan zijn van vrijwilligersinitiatieven, ondermeer vanuit het samenwerkende onderwijsveld.

Het bespreekbaar maken en signaleren van laaggeletterdheid leidt tot een toenemende vraag naar cursussen. Aangezien we hierin niet kunnen voorzien, zullen we ons in de aanpak van laaggeletterdheid de komende periode voornamelijk focussen op die onderdelen waar we nog mogelijkheden zien voor activiteiten om laaggeletterdheid te voorkomen en te bestrijden, namelijk:

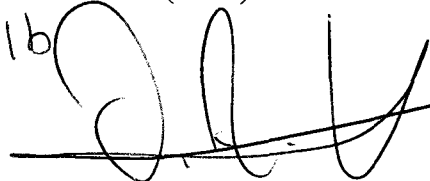
- voorkomen van taalachterstanden bij kinderen
- bestrijding van laaggeletterdheid onder werkenden

Daarnaast zoeken we vanuit ons armoedebeleid naar nieuwe en lichtere vormen van taalondersteuning, ter aanvulling op het bestaande aanbod van alfabetiseringscursussen. Zo financieren wij in 2013 vanuit het armoedebeleid het Taalcoachproject van Humanitas.

We hopen u hiermee van voldoende informatie te hebben voorzien.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

1b

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Stadgers van A-Z, stand van zaken in de aanpak van laaggeletterdheid in Groningen

Een belangrijk deel van de bevolking in Nederland kan onvoldoende lezen en schrijven om zich goed te kunnen redden in de samenleving. Uit onderzoek van de OESO blijkt dat naar schatting anderhalf miljoen Nederlanders veel moeite hebben met lezen, schrijven en rekenen.

Laaggeletterdheid leidt voor veel mensen tot sociale uitsluiting, beperkte maatschappelijke deelname, en een lagere arbeidsproductiviteit.

Om dit maatschappelijk probleem aan te pakken heeft het kabinet in 2007 een landelijk aanvalsplan opgesteld. In aanvulling daarop hebben werkgevers, werknemers en landelijke overheid een convenant afgesloten over de structurele aanpak van laaggeletterdheid in de samenleving en het bedrijfsleven 2007 - 2015.

In aanvulling op de landelijke maatregelen kunnen we ook op lokaal niveau bijdragen aan de aanpak van laaggeletterdheid. Daarom heeft het college van B&W eind 2010 het aanvalsplan 2010-2014 'stadgers van a-z' vastgesteld.

We zijn inmiddels ruim halverwege de planperiode. Een goed moment om de stand op te maken. Bovendien heeft de raad een motie Alfabetisering aangenomen waarin de raad het college verzoekt een tussenevaluatie op te stellen van in ieder geval het onderdeel 'alfabetiseringscursussen voor volwassenen'. Deze voortgangsrapportage is de uitwerking van die motie.

In deze notitie schetsen we eerst op hoofdlijnen de stand van zaken rondom de verschillende thema's die als speerpunt zijn benoemd in het plan van aanpak. Vervolgens staan we in het bijzonder stil bij de ontwikkeling rondom alfabetiseringscursussen en andere taalvoorzieningen. Ten slotte geven we aan hoe we in de tweede helft van de planperiode verder willen gaan met het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid.

1. De aanpak van laaggeletterdheid; een stand van zaken op hoofdlijnen

In dit plan heeft het college de volgende speerpunten benoemd in de bestrijding van laaggeletterdheid:

1. laaggeletterdheid bespreekbaar te maken
2. voorkomen taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders
3. aanpak laaggeletterden zonder werk
4. aanpak werkende laaggeletterden

In het plan zijn per speerpunt verschillende activiteiten opgenomen om invulling te geven aan de bestrijding van laaggeletterdheid.

Hieronder geven we een kort overzicht van de stand van zaken per thema.

a. Laaggeletterdheid bespreekbaar maken

Belangrijk element in de aanpak van laaggeletterdheid is het doorbreken van het taboe, zodat het bespreekbaar wordt. In het actieplan hebben we aangegeven met name in te zetten op:

- Algemene publiciteit en informeren van partijen
- Gevoeligheid van signalen vergroten

Stand van zaken

In de afgelopen periode hebben we verschillende activiteiten ondernomen en ondersteund om laaggeletterdheid bespreekbaar te maken. We hebben ervoor gekozen om geen grote losstaande campagnes op te zetten, maar aan te sluiten bij landelijke activiteiten, en daarnaast het onderwerp bij specifieke groepen onder de aandacht te brengen.

De belangrijkste activiteiten in de afgelopen periode zijn geweest:

- De organisatie van de opening van de landelijke week van de alfabetisering 2011 (eerste week van september) in Groningen.
- Verschillende activiteiten in de week van de alfabetisering 2012, waaronder de ondertekening van een convenant 'lezen + schrijven = pure winst' met een aantal vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven.
- Voorlichting en scholing laten verzorgen van verschillende medewerkers in signalering van laaggeletterdheid in 2010, waaronder consultants van SOZAWE en de GKB, medewerkers van de MJD, Jasmijn en Leger des Heils.
- De organisatie van een masterclass over het belang van taal in de kinderopvang in 2012.
- Met de stichting Lezen en schrijven en het Alfacollege hebben we aandacht gevraagd voor laaggeletterdheid bij onder meer de noordelijke promotiedagen 2012 en een inloopavond van het MKB.

Vanaf het najaar van 2012 werken we met de Stichting Lezen en Schrijven en het Alfacollege aan een activiteitenprogramma om laaggeletterdheid als onderwerp sterker onder de aandacht te brengen. Dit is een uitvloeisel van onder meer het convenant 'lezen en schrijven = pure winst'. De Stichting Lezen en schrijven heeft daarvoor voor enkele uren per week een regiomanager aangesteld voor de provincie Groningen.

In de activiteiten die we daarin ondernemen proberen we zo veel mogelijk aan te sluiten bij bestaande activiteiten, zoals de noordelijke promotiedagen. Daarnaast werken we onder meer aan de ontwikkeling van een 'educatieve kaart', om inzichtelijk te maken welke ondersteuning er is op het gebied van taalondersteuning.

b. Voorkomen taalachterstand bij kind, jongeren en ouders

Het voorkomen van taalachterstand op jonge leeftijd is van belang voor het voorkomen van laaggeletterdheid op latere leeftijd. In het actieplan hebben we aangegeven in te zetten op de volgende zaken:

- Verbeteren van het taalniveau in het onderwijs
- Doorlopende leerlijn en taalbeleid
- Signalering
- Gezinsaanpak

Stand van zaken:

Taalontwikkeling bij kinderen is ook landelijk op de agenda komen te staan. Er is inmiddels een landelijke aanpak om het taalniveau van leerlingen in het onderwijs te verbeteren. Zo worden onder meer referentieniveaus voor taal en rekenen ingevoerd, en worden de eisen voor Nederlands in het voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs aangescherpt.

Ook op lokaal niveau hebben we de afgelopen periode verschillende acties ondernomen gericht op het voorkomen van taalachterstand bij jonge kinderen. Dit hebben we vooral gedaan via bestuursafspraken met het rijk over intensivering van voor- en vroegschoolse educatie, en het maken van prestatieafspraken met voorschoolse instellingen en het primair onderwijs.

Bestuursafspraken

We hebben als gemeente in 2012 Bestuursafspraken gemaakt met het rijk over verdergaande kwaliteitsontwikkeling van voor- en voerschoolse educatie tot 2015. Deze afspraken zijn uitgewerkt met het CJG, de voerschoolse instellingen en het basisonderwijs en betreffen onder andere:

- het realiseren van een goede toeleiding naar VVE door het CJG, waarbij kinderen via het consultatiebureau worden geïndiceerd voor een VVE programma;
- het verhogen van het taalniveau van pedagogisch medewerkers;
- het invoeren van opbrengstgericht werken, mede door inzet van Hbo'ers en
- het meer betrekken van ouders bij de (taal-) ontwikkelingsstimulering van hun kind.

Deze afspraken worden in 2013 verder geïmplementeerd. Bij de uitwerking van de bestuursafspraken maken we met name afspraken over kwaliteitsverbetering van VVE en het vergroten van de betrokkenheid van ouders. Onderdeel van de afspraken is ook het monitoren van de resultaten op het gebied van taalontwikkeling.

Daarnaast hebben we met name de volgende activiteiten ondernomen:

- We ondersteunen het project Boekstart dat door de bibliotheek en het CJG wordt uitgevoerd. Via dit project worden ouders van jonge kinderen gestimuleerd van jongs af aan met hun kinderen te lezen. Aanvullend hierop is het project 'Boekstart in de kinderopvang' gestart.
- De organisatie van de eerder genoemde masterclass in de kinderopvang, om het belang van voorlezen voor taalontwikkeling van kinderen te benadrukken.
- In de bibliotheekvisie 2011-2016 hebben we het belang van taalontwikkeling vastgelegd en de bibliotheek verzocht naast programma's voor jonge kinderen ook programma's te ontwikkelen voor taalontwikkeling in het vmbo.
- Via logopedische screening trachten we signalen voor taalachterstand bij kinderen vroegtijdig te onderkennen. We hebben de opdracht verstrekt om bij die screening ook te letten op signalen van laaggeletterdheid bij de ouders.

c. Aanpak laaggeletterden zonder werk

Laaggeletterden zonder werk maken relatief veel gebruik van gemeentelijke dienstverlening, bijvoorbeeld omdat zij bijstand ontvangen, ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk of omdat ze financiële problemen hebben. Het belang van educatie aan laaggeletterden is recent aangetoond in het onderzoek *Leren voor Leven* van Maurice de Greef (2010). Educatie heeft een grote invloed op de sociale redzaamheid van kwetsbare mensen. Uit het onderzoek blijkt dat door het volgen van educatieve trajecten 38,6 % van de cursisten direct een betere plek in de samenleving krijgt. De taal- en digitale vaardigheden nemen toe, mensen gaan vrijwilligerswerk doen of wijkactiviteiten ontwikkelen; ze worden assertiever en staan sterker in het leven.

In het actieplan hebben we aangegeven in te zetten op:

- Het vergroten van het signaleringsvermogen bij gemeentelijke medewerkers
- Uitbreiden van de ondersteuning ter bestrijding van laaggeletterdheid, door het aantal alfabetiseringscursussen op niveau te houden en daarnaast alternatieven aan te bieden.

Stand van zaken

Bij de aanpak van laaggeletterden zonder werk hebben we in eerste instantie ingezet op het herkennen van signalen van laaggeletterdheid en het doorverwijzen, met name bij de consultants van SOZAWE en de GKB.

Daarnaast hebben we ons ingezet om voldoende taalondersteuning te kunnen bieden, voor die klanten die behoefte hebben aan taalondersteuning. Ondanks krimpende middelen voor volwasseneneducatie binnen het participatiebudget hebben we het aantal taalcursussen zoveel mogelijk overeind gehouden. We hebben daarvoor de bezuiniging op volwasseneneducatie de

afgelopen jaren (2010, 2011 en 2012) gedeeltelijk opgevangen door inzet vanuit het re-integratiedeel van het participatiebudget en inburgeringsgelden. In hoofdstuk 2 gaan we hier nader op in. Verder hebben we:

- in verschillende re-integratietrajecten een taalcomponent ingebouwd.
- alfabetiseringscursussen opgenomen in het productenboek voor consulenten.
- consulenten bij de cursus over herkennen van signalen over laaggeletterdheid ook geïnformeerd over de mogelijkheden van e-learning.
- Taalcoaches bij Humanitas gefinancierd.

Nieuwe ontwikkelingen: krimp participatiebudget en afbouw inburgering

Door de wijzigingen in de wetgeving en de financiering rondom volwasseneneducatie en inburgering neemt het beschikbare budget voor taalvoorzieningen sterk af. Via een brief over de ontwikkelingen bij inburgering en educatie hebben we u daarover bij brief van 25 oktober 2012 geïnformeerd (SZ 12.3308600).

Naar aanleiding daarvan heeft de raad op 14 november 2012 een motie ingediend waarin de raad het college verzoekt een tussenevaluatie op te stellen van de alfabetiseringscursussen voor volwassenen. De situatie rondom taalvoorzieningen in de stad en de ontwikkelingen daarin beschrijven we apart in hoofdstuk 2.

d. Aanpak werkende laaggeletterden

Ook onder werkenden bevinden zich laaggeletterden. Zij werken vaak op laag niveau, hebben minder perspectief en lopen grotere kans werkloos te raken. In de aanpak hebben we aangegeven activiteiten te willen ondernemen op drie manieren:

- Als werkgever voor ons eigen personeel
- Als gesprekspartner van bedrijven
- Als opdrachtgever

Stand van zaken

Als werkgever hebben we met name binnen iederz verschillende activiteiten ondernomen.

- Er is een interne leergang op MBO-1 niveau opgezet waarin inmiddels ongeveer 40 medewerkers (verdeeld over 3 groepen) worden geschoold in algemene werknemersvaardigheden. Taal en rekenen maken daar expliciet onderdeel van uit.
- Begin 2012 is een open leercentrum gestart waarin ongeveer 15 medewerkers via e-learning actief bezig zijn met de Nederlandse taal en digitale vaardigheden.
- We bereiden een training voor leidinggevenden voor om signalen van laaggeletterdheid te herkennen en een taalcursus voor medewerkers.

De aanpak van laaggeletterdheid in contacten met andere bedrijven heeft in de eerste periode van het plan nog minder aandacht gekregen. Wel hebben we het onderwerp via het ondernemerstrefpunt bij een aantal bedrijven onder de aandacht gebracht.

Met de ondertekening van het convenant 'Beter lezen en schrijven = pure winst' op 5 september 2012 hebben we hierin een nieuwe start gemaakt. Via dit convenant hebben we ons gecommitteerd om bij te dragen aan de bestrijding van laaggeletterdheid onder werkenden in contacten met andere organisaties, maar ook in onze eigen organisatie.

Dit hebben we onder meer een vervolg gegeven door aandacht te vragen voor laaggeletterdheid tijdens de noordelijke promotiedagen op 6 en 7 november jl. en een MKB-inloopavond. In de komende periode zullen we meer van dit soort natuurlijke momenten benutten om het thema bij bedrijven te agenderen. Ook willen we de inzet van de regiomanager van Stichting Lezen en Schrijven om activiteiten te organiseren in de gezondheidszorg ondersteunen.

Tot slot

Om de aanpak van laaggeletterdheid een nieuwe stimulans te geven zijn we najaar 2012 met de stichting Lezen en Schrijven en het Alfacollege gestart met een activiteitenplan waarin het komend jaar met name wordt ingezet op:

1. Een goed vervolg op het convenant 'lezen + schrijven = pure winst' dat we hebben afgesloten met het bedrijfsleven.
2. Nieuwe activiteiten om laaggeletterdheid te signaleren en bespreekbaar te maken. De gezondheidszorg is daarbij een aandachtspunt.
3. Het ontwikkelen van een educatieve kaart waarmee we inzichtelijk maken wat de mogelijkheden zijn voor taalondersteuning. Naast cursussen kan dat bijvoorbeeld ook gaan om leesclubjes, boeken in eenvoudige taal etc.

Hierbij is aansluiting gezocht bij het armoedebeleid.

2. Taalvoorzieningen: stand van zaken educatie

Op 14 november 2012 heeft de raad de motie Alfabetisering aangenomen. In deze motie vraagt de raad om een tussenevaluatie met in ieder geval het onderdeel 'alfabetiseringscursussen voor volwassenen'.

In dit hoofdstuk komen we tegemoet aan deze wens. We gaan tevens in op de ontwikkeling van de andere taalvoorzieningen in de periode 2010-2012, de raakvlakken met het nieuwe armoedebeleid en de stand van zaken in 2013.

2.1 Ontwikkeling budgetten

De afgelopen jaren is het Participatiebudget sterk afgenomen. Dit geldt zowel voor de middelen voor educatie als inburgering en re-integratie.

	2010	2011	2012	2013
Educatie	1.677	1.006	960	241*
Inburgering	2.800	2.800	1.200	900
Re-integratie	45.000	41.500	22.600	22.100

*De middelen voor het volwassenen onderwijs (vavo) zijn vanaf 2013 uit het educatiebudget gelicht. Hierdoor is op macroniveau 50% aan het educatiebudget onttrokken.

Bij de financiering van alfabetiseringscursussen zijn vooral de educatiegelden van belang. In 2010 ontvingen we vanuit het Rijk nog een educatiebudget van 1,7 miljoen euro. In de loop van de jaren is dit budget dat we van het Rijk ontvingen steeds minder geworden. Na een daling naar onder het miljoen in 2012 blijft er nu, in 2013, nog een budget van 241 duizend euro over. Hierbij moet worden aangetekend dat vanaf 2013 de middelen voor het volwassenonderwijs (vavo) uit het educatiebudget zijn gelicht. De gemeente Groningen verwachtte in deze nieuwe situatie 455 duizend euro voor 2013 te ontvangen, maar het uiteindelijke bedrag voor educatie is dus veel lager uitgevallen. Met ingang van 2013 hanteert het Rijk namelijk een andere verdeelsleutel bij de educatiebudget.

De afgelopen jaren hebben wij de bezuiniging op volwasseneducatie gedeeltelijk opgevangen door inzet vanuit het re-integratiedeel en inburgeringsgelden.

2.2 Daling in het aantal taalvoorzieningen 2010-2012

In het kader van educatie, inburgering en re-integratie zijn er in de periode 2010-2012 door de ROC's en door andere instellingen cursussen Alfabetisering en NT2 aangeboden.

De cursussen kunnen als volgt worden ingedeeld:

1. Alfabetiseringscursussen. Daaronder vallen twee typen, namelijk
-alfabetisering voor niet-inburgeringsplichtigen (waaronder autochtonen)
-alfabetisering voor inburgeraars (voortraject inburgering)
2. Participatietrajecten, als voorbereiding of aanvulling voor inburgering en re-integratie. Naast participatie werden taallessen gegeven.
3. Inburgeringstrajecten. Een belangrijk onderdeel is taalvaardigheid. Het uiteindelijke doel is het behalen van het A2-niveau¹
4. Taal en re-integratie. Doel: taalverhoging als instrument om te re-integreren.

Hieronder staan in het schema de beschikbare plekken op jaarbasis weergegeven:

Type	2010	2011	2012	2013*
Alfabetisering	295	275	218	188
Participatie/voorbereiding op inburgering en re-integratie	118	115	100	75
Inburgering	370	438	328	190
Taal en re-integratie	169	113	68	80
Totaal	952	941	714	533

*Betreft een voorlopige inschatting op grond van de gegevens die nu bekend zijn. De cijfers zijn bovendien lastig met elkaar te vergelijken, want de wetgeving en de wijze van betaling aan de ROC's (per groep in plaats van per individu) zijn veranderd.

We zien aan het schema dat het aantal plekken voor taallessen in de afgelopen jaren over de gehele linie is afgenomen. Daar komt nog bij dat binnen de alfabetiseringscursussen van de ROC's het aantal contacturen in 2013 aanzienlijk is verminderd.² Kortom de ROC's kunnen minder mensen helpen en ze hebben per deelnemer minder tijd. Hieronder in 2.3 en 2.4 lichten we dit verder toe.

2.3 Inburgering

In zowel 2010, 2011 als 2012 ontstonden er in de loop van het jaar wachtlijsten voor de alfabetiseringscursussen. Deze wachtlijsten ontstonden vooral vanwege de toename van inburgeraars, verplichte en vrijwillige, die nog gealfabetiseerd moesten worden. Om die wachtlijsten op te lossen zijn daarom in 2010, 2011 en 2012 extra plaatsen ingekocht.

Vanaf 1 januari 2013 is de Wet Inburgering gewijzigd. De Wet Inburgering geldt alleen nog voor inburgeringsplichtigen (asielgerechtigden, geestelijke bedienaren en gezinsvormers-herenigers). Zij zijn voortaan zelf verantwoordelijk voor het inkopen en financieren van hun inburgeringstraject. Hiervoor kunnen zij gebruik maken van een sociaal leenstelsel.

In de loop van 2012 werd duidelijk dat de educatiegelden, nadat er in 2012 al een verlaging had plaatsgevonden, in 2013 nog meer zouden teruglopen. Door wijzigingen in de wet Inburgering was er daarnaast ook geen financiële ruimte meer om bepaalde categorieën inburgeraars (verplichte gezinsherenigers en vrijwillige inburgeraars) een inburgeringstraject aan te bieden na alfabetisering. Eind oktober 2012 zijn er daarom maatregelen genomen om het aantal inburgeringsvoorzieningen te beperken. Hierdoor konden er vanaf eind oktober 2012 alleen nog asielgerechtigde inburgeraars beginnen met alfabetiseren. Eind 2012 is de raad hierover bij brief van 25 oktober 2012 geïnformeerd (SZ 12.3308600).

¹ Iemand met een A2-niveau kan worden beschouwd als laaggeletterd. Het daaropvolgende niveau, B1, wordt aangemerkt als het taalniveau waarop het mogelijk is in de maatschappij volwaardig te functioneren.

² Het Alfa-college geeft bijvoorbeeld aan dat het aantal contacturen van 2151 in 2012 daalt naar 750 in 2013.

Alle overige inburgeraars, vrijwillige en verplichte, konden vanaf dat moment niet langer aanspraak maken op gemeentelijke ondersteuning. Degenen die al een alfabetiseringscursus volgden mochten deze afmaken, maar kwamen niet langer in aanmerking voor een door de gemeente vergoede inburgeringscursus. Inburgeraars die voor 25 oktober 2012 gestart waren met een inburgeringscursus mochten deze afmaken.

De mogelijkheid om te alfabetiseren of de Nederlandse taal te leren is daarmee vanaf oktober 2012 voor het merendeel van deze groep weggefallen; zij moeten vanaf dat moment zelf hun taalonderwijs bekostigen. Alleen als zij in aanmerking komen voor een participatie- of re-integratietraject kan dit gecombineerd worden met een taalcomponent gefinancierd door de gemeente.

2.4 Stand van zaken taalcursussen en –voorzieningen nu

Het aantal beschikbare plekken voor taalcursussen ligt in 2013 voor alle onderdelen duidelijk lager dan de afgelopen jaren (zie schema 2.1). De plekken die dit jaar beschikbaar zijn worden voor een belangrijk deel bezet door burgers die reeds eerder zijn gestart (met name het geval bij inburgering en participatie). Het aantal beschikbare plekken voor nieuwe cursisten is daardoor dit jaar zeer beperkt.

Met ingang van 2013 is er veel veranderd voor de ROC's. De scholen moeten bepalen welke rol zij nog willen spelen bij inburgering; niet langer levert de gemeente de inburgeraars aan en wordt het traject via de gemeente betaald. Deze onduidelijkheid kan voor inburgeraars betekenen dat zij lang wachten voordat zij starten met een traject. Toegang tot Nederlandse les of alfabetisering is voor de inburgeraar anno 2013 minder eenvoudig dan voorheen, toen de gemeente alles regelde.

Naast deze wijzigingen op het gebied van inburgering zijn er vanaf dit jaar nieuwe eisen vanuit de landelijke overheid rondom educatie. Alleen cursussen voor taal en rekenen (inclusief het aanleren van digitale vaardigheden) komen nog in aanmerking voor financiering vanuit het educatiebudget. Hierdoor komen minder burgers in aanmerking. Cursussen 'zelfredzaamheid' of 'participatie' in combinatie met taal, kunnen in de huidige vorm niet langer via het educatiebudget worden gefinancierd. De bestaande laagdrempelige taalcursussen, die in het overzicht zijn vermeld als participatietrajecten, moeten worden aangepast om aan deze eisen te voldoen. De trajecten van beide ROC's zullen dan ook worden aangepast.

Als gevolg van de afnemende budgetten kunnen beide ROC's in 2013 aanzienlijk minder contacturen aanbieden ten opzichte van 2012. Beide ROC's geven aan te verwachten dat er binnenkort geen nieuwe cursisten meer kunnen worden aangenomen, omdat de bestaande groepen bijna vol zitten en er geen middelen zijn om nieuwe groepen te starten. Dit zal kunnen leiden tot nieuwe wachtlijsten.

Daarnaast zullen beide ROC's de bestaande infrastructuur moeten afbouwen. Dit zal gepaard gaan met het verlies van expertise en vermindering van het netwerk en aanbod in de wijken. Ook is er geen ruimte voor nieuwe initiatieven.

2.5. Aanvullende vormen van taalondersteuning: Humanitas en de bibliotheek

Naast de taalcursussen die we als gemeente inkochten hebben we de afgelopen jaren ook een aantal aanvullende vormen van taalondersteuning gefinancierd. Vooral Humanitas en de Openbare Bibliotheek zijn van belang geweest voor de aanpak van laaggeletterdheid in Groningen.

Humanitas

In het Taalcoachproject worden inburgeraars en andere deelnemers individueel gekoppeld aan een vrijwillige taalcoach die de deelnemer ondersteunt bij het leren van de Nederlandse taal en het wegwijs worden in de Nederlandse samenleving. Deelname aan het project is op vrijwillige basis. De

deelnemers volgden een inburgeringstraject of een taaltraject. Er worden uitstapjes georganiseerd, en de deelnemers kunnen ook gebruik maken van andere diensten van Humanitas, zoals de conversatiegroepjes of het Taalcafé³.

Taalkoppels Humanitas	2010	2011	2012
Inburgeraars	150	115	89
Niet-inburgeraars	113	160	193
Taalkoppels uit voorgaand jaar	55	213	306
Totaal	318	488	588

De vraag naar taalondersteuning is bij Humanitas de afgelopen jaren toegenomen. Door de veranderde wetgeving rond Inburgering krijgt Humanitas op dit moment veel hulpvragen. Daarnaast kan Humanitas door de beperkte ruimte (aan het A-kerkhof) niet iedereen toelaten tot het programma. Humanitas heeft al aangegeven in de toekomst een strikter doelgroepenbeleid toe te moeten passen.

De inzet van taalcoaches bij inburgering is in het voorjaar van 2011 onderzocht door Onderzoek en Statistiek Groningen (Monique Beukeveld, *De meerwaarde van Taalcoaches. Evaluatie van de meerwaarde van de inzet van taalcoaches voor de inburgering*). Volgens dit rapport levert Taalcoaching een bijdrage aan de taalverbetering van inburgeraars. De ondersteuning wordt op maat gegeven en de aanwezigheid van een taalcoach biedt vertrouwen en geeft zelfvertrouwen aan de inburgeraar.

In de jaren 2010-2012 ontving Humanitas van de gemeente 50 duizend euro per jaar voor het project taalcoaches. Hiervoor ontvingen wij in 2010 en 2011 een subsidie van het Rijk. In 2012 hebben wij dit bedrag incidenteel gefinancierd uit de middelen voor inburgering. Deze 50 duizend euro was bestemd voor de ondersteuning van inburgeraars door middel van taalcoaches. Overige activiteiten werden uit eigen middelen betaald.

Voor 2013 is er binnen het armoedebeleid 20 duizend euro gereserveerd voor het eerste deel van het jaar. Gezien het belang van het taalcoachproject stellen wij vanuit het armoedebeleid aanvullend 25 duizend euro beschikbaar. Het taalcoach-project van Humanitas past binnen de doelstelling van het armoedebeleid: de realisatie van 'lichtere vormen van taalondersteuning' (zie verder hierover paragraaf 2.6).

De bibliotheek

De bibliotheek organiseert jaarlijks een schrijfwedstrijd voor deelnemers aan taalcursussen van het Alfa-college en het Noorderpoort. Hiermee worden de taalklassen ondersteund en gemotiveerd. Ook worden er bibliotheekintroducties verzorgd voor de doelgroep.

Vanaf 2011 is er een Lees- en Schrijfpunt in de centrale bibliotheek. Op deze plek wordt rekening gehouden met de wensen van laaggeletterde volwassenen. Er is oefenmateriaal, een speciale collectie en een ruimte voor ontvangsten en cursussen.

Naar aanleiding van het actieplan laaggeletterdheid is er samenwerking gezocht met het SW-bedrijf lederz en het Alfa-college.

³ Van de cliënten in 2012 was 41% inburgeraar, 16% mbo-leerling, 15% student HBO of RUG, 12% cursist Talencentrum voor het behalen van het Staatsexamen NT2, 3% kind (basisschool) en 13% viel onder de categorie 'anders' (ex-inburgeraar, analfabeet, werk-leertraject, werkende, 65+, ziek, zonder status) of onbekend.

2.6 Armoedebeleid

In 2012 hebben we een peiling gehouden onder de doelgroep van ons armoedebeleid. Uit deze peiling is naar voren gekomen dat veel minima aangeven weliswaar te kunnen lezen en schrijven, maar niet voldoende om zich goed te kunnen redden. Naast de bestaande taalcursussen hebben minima een behoefte geformuleerd aan lichtere vormen van taalondersteuning. Taalondersteuning is 1 van de 4 thema's die de Groninger minima een plek hebben gegeven binnen het armoedebeleid.

Bij de herijking van het armoedebeleid die we op dit moment doorvoeren willen we taalondersteuning aan minima verbreden, en zoeken we naar mogelijkheden om naast alfabetiseringscursussen ook meer 'lichtere' voorzieningen aan te bieden. Wij betrekken hierbij de ROC's, Humanitas en de bibliotheek. Samenwerking door de verschillende organisaties maakt het mogelijk om met een beperkter budget meer te bereiken in de ondersteuning aan laaggeletterden. Aan het einde van dit jaar komen we hierop terug bij de tussenrapportage over het armoedebeleid.

3. Conclusie en vervolg

Wat betreft het plan van aanpak laaggeletterdheid kunnen we op hoofdlijn concluderen dat de voorgenomen activiteiten tot nu toe voor een belangrijk deel zijn opgepakt, maar tegelijk dat ook nog niet alles van de grond is gekomen.

Om de aanpak een nieuwe stimulans te geven zijn we najaar 2012 met de Stichting Lezen en Schrijven en het Alfacollege gestart met een activiteitenplan waarop in het komend jaar met name wordt ingezet. Dit richt zich vooral op het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid en de aanpak binnen organisaties.

Daarnaast zoeken we vanuit ons armoedebeleid naar nieuwe en lichtere vormen van taalondersteuning, ter aanvulling op het bestaande aanbod van alfabetiseringscursussen.

In de aanpak is echter een knelpunt ontstaan doordat de rijksmiddelen voor taalvoorzieningen sterk teruglopen. Door de afname van de middelen binnen het participatiebudget zijn we op dit moment niet meer in staat het aantal cursussen met taalondersteuning op het huidige niveau te handhaven, zoals we in eerder in het plan als ambitie hadden opgenomen. Het bespreekbaar maken en signaleren van laaggeletterdheid leidt tot een toenemende vraag naar cursussen. Aangezien we hierin niet kunnen voorzien, zullen we ons in de aanpak van laaggeletterdheid de komende periode voornamelijk focussen op die onderdelen waar we nog mogelijkheden zien voor activiteiten om laaggeletterdheid te voorkomen en te bestrijden, namelijk:

- a. voorkomen van taalachterstanden bij kinderen
- b. bestrijding van laaggeletterdheid onder werkenden

M7

ChristenUnie

Motie alfabetisering

De raad van de gemeente Groningen, in vergadering bijeen op 14 november 2012, besprekende de begroting 2013:

Overwegende:

- dat de raad meerdere malen heeft uitgesproken de aanpak van laaggeletterdheid van het grootste belang te vinden;
- dat in de loop van 2012 wachtlijsten zijn ontstaan voor alfabetiseringstrajecten;
- dat door wijzigingen in de Wet Inburgering en de Wet educatie en beroepsonderwijs de wachtlijsten alleen maar langer zullen worden;
- dat taalvaardigheid en sociale vaardigheden een belangrijk onderdeel van het nieuwe armoedebeleid zouden moeten vormen, ook volgens de doelgroep zelf;

Verzoekt het college:

- voor het eind van het 1^e kwartaal van 2013 een tussenevaluatie op te stellen van in ieder geval het onderdeel "alfabetiseringscursussen voor volwassenen" van het aanvalsplan laaggeletterdheid;
- bij deze evaluatie tenminste te betrekken: de ervaringen en resultaten tot 2013, de wijzigingen in bovengenoemde wet-en regelgeving en de onderdelen uit het nieuwe armoedebeleid die hieraan raken;
- aan te geven hoe de uitvoering van het beleid en de financiering de komende jaren weer aan kan sluiten bij de geformuleerde ambities in het aanvalsplan laaggeletterdheid;
- op dat moment zonodig voor de rest van het jaar 2013 een voorstel voor aanvullende financiering aan de raad voor te leggen;

en gaat over tot de orde van de dag.

GroenLinks

Annie Postma

ChristenUnie

Martin Verhoef

Partij voor de Dieren

Gerjan Kelder

Toelichting: op bladzijde 105 van de conceptbegroting en in de collegebrief van 25 oktober 2012 over Inburgering en educatie, staan de wijzigingen in de wetgeving uitgebreid beschreven.